

**ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ
ΤΜΗΜΑΤΑ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

11.3.2023

A. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Ἠθικά Νικομάχεια, Β 1.5-8, 1103b2-25, 1106b36-1107a6

Οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν ἔχει· πράττοντες γὰρ τὰ ἐν τοῖς συναλλάγμασι τοῖς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους γινόμεθα οἷ μὲν δίκαιοι οἷ δὲ ἄδικοι, πράττοντες δὲ τὰ ἐν τοῖς δεινοῖς καὶ ἐθιζόμενοι φοβεῖσθαι ἢ θαρρεῖν οἷ μὲν ἀνδρεῖοι οἷ δὲ δειλοί. Ὅμοίως δὲ καὶ τὰ περὶ τὰς ἐπιθυμίας ἔχει καὶ τὰ περὶ τὰς ὀργάς· οἷ μὲν γὰρ σώφρονες καὶ πρᾶοι γίνονται, οἷ δ' ἀκόλαστοι καὶ ὀργίλοι, οἷ μὲν ἐκ τοῦ οὕτως ἐν αὐτοῖς ἀναστρέφεσθαι, οἷ δὲ ἐκ τοῦ οὕτως. Καὶ ἐνὶ δὴ λόγῳ ἐκ τῶν ὁμοίων ἐνεργειῶν αἱ ἕξεις γίνονται. Διὸ δεῖ τὰς ἐνεργείας ποιὰς ἀποδιδόναι· κατὰ γὰρ τὰς τούτων διαφορὰς ἀκολουθοῦσιν αἱ ἕξεις. Οὐ μικρὸν οὖν διαφέρει τὸ οὕτως ἢ οὕτως εὐθύς ἐκ νέων ἐθίζεσθαι, ἀλλὰ πάμπλου, μᾶλλον δὲ τὸ πᾶν.

Ἐν παντὶ δὴ συνεχεῖ καὶ διαιρετῶ ἔστι λαβεῖν τὸ μὲν πλεῖον τὸ δ' ἔλαττον τὸ δ' ἴσον, καὶ ταῦτα ἢ κατ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἢ πρὸς ἡμᾶς [...]. Λέγω δὲ τοῦ μὲν πράγματος μέσον τὸ ἴσον ἀπέχον ἀφ' ἑκατέρου τῶν ἄκρων, ὅπερ ἐστὶν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πᾶσιν, πρὸς ἡμᾶς δὲ ὁ μῆτε πλεονάζει μῆτε ἐλλείπει· τοῦτο δ' οὐχ ἐν, οὐδὲ ταύτῳ πᾶσιν. Οἷον εἰ τὰ δέκα πολλὰ τὰ δὲ δύο ὀλίγα, τὰ ἕξι μέσα λαμβάνουσι κατὰ τὸ πρᾶγμα· ἴσῳ γὰρ ὑπερέχει τε καὶ ὑπερέχεται· τοῦτο δὲ μέσον ἐστὶ κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν ἀναλογίαν. Τὸ δὲ πρὸς ἡμᾶς οὐχ οὕτω ληπτέον· οὐ γὰρ εἴ τῳ δέκα μναῖ φαγεῖν πολὺ δύο δὲ ὀλίγον, ὁ ἀλείπτῃς ἕξι μναῖ προστάξει· ἔστι γὰρ ἴσως καὶ τοῦτο πολὺ τῷ ληψομένῳ ἢ ὀλίγον· Μίλωνι μὲν γὰρ ὀλίγον, τῷ δὲ ἀρχομένῳ τῶν γυμνασίων πολὺ. Ὅμοίως ἐπὶ δρόμου καὶ πάλης. Οὕτω δὴ πᾶς ἐπιστήμων τὴν ὑπερβολὴν μὲν καὶ τὴν ἔλλειψιν φεύγει, τὸ δὲ μέσον ζητεῖ καὶ τοῦθ' αἰρεῖται, μέσον δὲ οὐ τὸ τοῦ πράγματος ἀλλὰ τὸ πρὸς ἡμᾶς.

Οἷον καὶ φοβηθῆναι καὶ θαρρῆσαι καὶ ἐπιθυμῆσαι καὶ ὀργισθῆναι καὶ ἐλεῆσαι καὶ ὄλως ἡσθῆναι καὶ λυπηθῆναι ἔστι καὶ μᾶλλον καὶ ἥττον, καὶ ἀμφοτέρω οὐκ εὔ· τὸ δ' ὅτε δεῖ καὶ ἐφ' οἷς καὶ πρὸς οὐς καὶ οἷ ἕνεκα καὶ ὡς δεῖ, μέσον τε καὶ ἄριστον, ὅπερ ἐστὶ τῆς ἀρετῆς. Ὅμοίως δὲ καὶ περὶ τὰς πράξεις ἐστὶν ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις καὶ τὸ μέσον. Ἡ δ' ἀρετὴ περὶ πάθη καὶ πράξεις ἐστὶν, ἐν οἷς ἢ μὲν ὑπερβολὴ ἀμαρτάνεται καὶ ψέγεται καὶ ἢ ἔλλειψις, τὸ δὲ μέσον ἐπαινεῖται καὶ κατορθοῦται· ταῦτα δ' ἄμφω τῆς ἀρετῆς. Μεσότης τις ἄρα ἐστὶν ἢ ἀρετὴ, στοχαστικὴ γε οὕσα τοῦ μέσου. [...] Ἔστιν ἄρα ἢ ἀρετὴ ἕξις προαιρετικὴ, ἐν μεσότητι οὕσα τῇ πρὸς ἡμᾶς, ὠρισμένη λόγῳ καὶ ᾧ ἂν ὁ φρόνιμος ὀρίσειεν. Μεσότης δὲ δύο κακιῶν, τῆς μὲν καθ' ὑπερβολὴν τῆς δὲ κατ' ἔλλειψιν· καὶ ἔτι τῷ τὰς μὲν ἐλλείπειν τὰς δ' ὑπερβάλλειν τοῦ δέοντος ἐν τε τοῖς πάθεσι καὶ ἐν ταῖς πράξεσι, τὴν δ' ἀρετὴν τὸ μέσον καὶ εὕρισκιν καὶ αἰρεῖσθαι.

A1. οἷ μὲν ἐκ τοῦ οὕτως ἐν αὐτοῖς ἀναστρέφεσθαι, τὸ δὲ μέσον ζητεῖ καὶ τοῦθ' αἰρεῖται: Σε ποιες λέξεις/φράσεις τοῦ ἀρχαίου κειμένου ἀναφέρονται οἱ υπογραμμισμένοι τύποι; (μονάδες 4)

A2. Να γράψετε στο τετράδιό σας τὸν ἀριθμὸ που ἀντιστοιχεῖ σε καθεμιά ἀπὸ τις παρακάτω περιόδους λόγου καὶ δίπλα σε αὐτὸν τὴ λέξη «σωστό», ἀν εἶναι σωστὴ, ἢ τὴ λέξη «λάθος», ἀν εἶναι λανθασμένη, με βάση τὸ ἀρχαῖο κείμενο

(μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

1. Η υπερβολή και η έλλειψη δεν αφορούν τις πράξεις.
2. Η ηθική αρετή είναι μία έξη που επιλέγεται ελεύθερα από τον άνθρωπο.
3. Το δέον σχετίζεται με τα συναισθήματα και τις ενέργειες του ανθρώπου.

Μονάδες 10

B1. μέσον τε και ἄριστον, ὅπερ ἐστὶ τῆς ἀρετῆς.: Με ποιες εκφραστικές επιλογές προβαίνει ο Αριστοτέλης στον συσχετισμό των ηθικών αρετών με τη μεσότητα;

Μονάδες 10

B2.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἠθικά Νικομάχεια (1152a)

Ούτε μπορεί ο ίδιος άνθρωπος να είναι φρόνιμος και την ίδια στιγμή να είναι ακρατής· γιατί όπως δείξαμε ο φρόνιμος άνθρωπος είναι την ίδια στιγμή και ηθικά καλός άνθρωπος. Έπειτα, για να είναι κανείς φρόνιμος δεν είναι αρκετό να γνωρίζει μόνο τί είναι το σωστό· πρέπει, επιπλέον, να είναι σε θέση και να το πράττει — και ο ακρατής άνθρωπος δεν είναι σε θέση να το πράττει (τίποτε, από την άλλη, δεν εμποδίζει τον δεινό άνθρωπο να είναι ακρατής· αυτός είναι και ο λόγος που μερικές φορές κάποιοι άνθρωποι θεωρούνται φρόνιμοι, μαζί όμως και ακρατείς, ακριβώς για τον λόγο ότι η δεινότητα διαφέρει από τη φρόνηση με τον τρόπο που είπαμε στην πρώτη μας παρουσίαση του θέματος: από την άποψη της συλλογιστικής ικανότητας η δεινότητα βρίσκεται πολύ κοντά στη φρόνηση, διαφέρει όμως από αυτήν από την άποψη της προαίρεσης), και όχι, πάλι, όπως ο άνθρωπος που έχει γνώση και τη χρησιμοποιεί, αλλά όπως ο κοιμισμένος ή ο μεθυσμένος. Ενεργεί, επίσης, με τη θέλησή του (γνωρίζει, πράγματι, κατά κάποιο τρόπο και τί κάνει και για ποιόν σκοπό), κακός όμως δεν είναι· γιατί η προαίρεσή του είναι καλή· αυτό θα πει ότι είναι μόνο κατά το ήμισυ κακός. Δεν είναι, επίσης, άδικος· ο λόγος είναι ότι δεν είναι δόλιος και επίβουλος: από τους δύο τύπους ακρατούς ανθρώπου ο ένας δεν μένει σταθερός στις αποφάσεις που παίρνει ύστερα από σκέψη, ενώ ο ευέξαπτος τύπος ούτε καν σκέφτεται. Στην πραγματικότητα ο ακρατής άνθρωπος μοιάζει με την πόλη που εκδίδει όλα τα σωστά ψηφίσματα και έχει εξαιρετους νόμους, που δεν εφαρμόζει όμως τίποτε από όλα αυτά — όπως το είπε σκωπτικά ο Αναξανδρίδης:

Η πόλη το ἔλεγε, που για τους νόμους δεν της καίγεται καρφί,

ενώ ο κακός άνθρωπος μοιάζει με την πόλη που εφαρμόζει τους νόμους, όμως κακούς νόμους.

Δ. Λυπουρλής

Ἔστιν ἄρα ἡ ἀρετὴ ἕξις προαιρετικὴ, ἐν μεσότητι οὕσα τῇ πρὸς ἡμᾶς, ὠρισμένη λόγῳ καὶ ᾧ ἂν ὁ φρόνιμος ὀρίσειεν.:
 Ποιες ομοιότητες μπορείτε να εντοπίσετε μεταξύ του παραπάνω αποσπάσματος και του μεταφρασμένου κειμένου που σας δόθηκε αναφορικά με τη σύνδεση "φρόνιμου" ανθρώπου και ηθικής αρετής;

Μονάδες 10

B3. Να γράψετε στο τετράδιό σας, δίπλα στον αριθμό καθεμιάς από τις προτάσεις της στήλης Α΄, τη σωστή λέξη ή φράση της στήλης Β΄:

Στήλη Α΄	Στήλη Β΄
1. Οι τάξεις στην ιδεώδη πολιτεία είναι	- χειρῶνακτες, φύλακες - επίκουροι, φύλακες - ἄρχοντες - χειρῶνακτες, πολεμιστές, ιερείς - δημιουργοί, φύλακες - επίκουροι, φύλακες - ἄρχοντες
2. Ο Αριστοτέλης πέθανε στην	- Χαλκίδα - Αθήνα - Χαλκιδική
3. Ο Θεόφραστος ίδρυσε σχολή που θα διαφύλαττε και θα πρόβαλλε τις διδασκαλίες του Αριστοτέλη, η οποία πήρε το όνομα	- Λύκειο - Ακαδημία - Περίπατος
4. Το «ἀκρότατον πάντων τῶν πρακτῶν ἀγαθῶν» κατά τον Αριστοτέλη είναι η	- εὐτυχία - εὐβουλία - εὐδαιμονία
5. Ο Αριστοτέλης τελειώνει τα Ηθικά Νικομάχεια λέγοντας: «Τώρα που μιλήσαμε για όλα αυτά, είναι η ώρα να μιλήσουμε	- για αρετές και πολιτεύματα - για πολιτικούς και πολιτεύματα - για νόμους και πολιτεύματα

Μονάδες 10

B4. πράττοντες: Να σχηματίσετε μία παράγωγη λέξη που να δηλώνει:

1. το πρόσωπο που ενεργεί:
2. την ενέργεια:
3. το αποτέλεσμα της ενέργειας:
4. τον τόπο όπου γίνεται η ενέργεια:
5. ικανότητα σ' αυτό που δηλώνει το ρήμα:

Μονάδες 10

Γ.ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ
ΠΛΑΤΩΝ, ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ Α΄, 105a-c

Oxford Classical Texts: Platonis Opera, Vol. 2: Tetralogiae III–IV, John Burnet (ed.)

Ο διάλογος αυτός του Σωκράτη με τον Αλκιβιάδη χρονολογείται κατά την περίοδο πριν από τον πελοποννησιακό πόλεμο. Ο Σωκράτης, γνώστης των πολιτικών φιλοδοξιών του νεαρού τότε Αλκιβιάδη, επιδιώκει τη διαπαιδαγώγησή του αποκαλύπτοντάς του τα χαρακτηριστικά του σωστού πολιτικού άντρα.

δοκεῖς γάρ μοι, εἴ τίς σοι εἴποι θεῶν· «ὦ Ἀλκιβιάδη, πότερον βούλει ζῆν ἔχων ἢ νῦν ἔχεις, ἢ αὐτίκα τεθνάναι εἰ μή σοι ἐξέσται μείζω κτήσασθαι;» δοκεῖς ἄν μοι ἐλέσθαι τεθνάναι· ἀλλὰ νῦν ἐπὶ τίνι δὴ ποτε ἐλπίδι ζῆς, ἐγὼ φράσω. ἡγῆ, ἐὰν θᾶπτον εἰς τὸν Ἀθηναίων δῆμον παρέλθης—τοῦτο δ' ἔσεσθαι μάλα ὀλίγων ἡμερῶν—παρελθὼν οὖν ἐνδείξεσθαι Ἀθηναίοις ὅτι ἄξιός εἰ τιμᾶσθαι ὡς οὔτε Περικλῆς οὔτ' ἄλλος οὐδεὶς τῶν πώποτε γενομένων, καὶ τοῦτ' **ἐνδειξάμενος** μέγιστον δυνήσεσθαι ἐν τῇ πόλει, ἐὰν δ' ἐνθάδε μέγιστος ᾖς, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι, καὶ οὐ μόνον ἐν Ἕλλησιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς βαρβάροις, ὅσοι ἐν τῇ αὐτῇ **ἡμῖν** οἰκοῦσιν ἠπειρώ. καὶ εἰ αὖ σοι εἴποι ὁ **αὐτός** οὗτος θεὸς ὅτι αὐτοῦ σε δεῖ δυναστεύειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, διαβῆναι δὲ εἰς τὴν Ἀσίαν οὐκ ἐξέσται σοι οὐδὲ **ἐπιθέσθαι** τοῖς ἐκεῖ πράγμασιν, οὐκ ἂν αὖ μοι δοκεῖς ἐθέλειν οὐδ' ἐπιτούτοις μόνοις ζῆν, εἰ μή ἐμπλήσεις τοῦ σοῦ ὀνόματος καὶ τῆς σῆς δυνάμεως πάντας ὡς ἔπος εἶπεῖν ἀνθρώπους· καὶ οἶμαί σε πλὴν Κύρου καὶ Ξέρξου ἠγεῖσθαι οὐδένα ἄξιον λόγου γεγονέναι. ὅτι μὲν οὖν ἔχεις ταύτην τὴν ἐλπίδα, εἴ οἶδα καὶ οὐκ εἰκάζω. ἴσως ἂν οὖν εἴποις, **ἄτε εἰδώς** ὅτι ἀληθῆ λέγω.

Γ1. Να μεταφράσετε το παρακάτω απόσπασμα: «δοκεῖς γάρ μοι, εἴ τίς σοι εἶποι θεῶν ... οἰκοῦσιν ἠπειρώ.».

Μονάδες 20

Γ2. Ποιες ήταν οι φιλοδοξίες του Αλκιβιάδη σύμφωνα με τον παραπάνω πλατωνικό διάλογο;

Μονάδες 10

Γ3α. «ἴσως ἂν οὖν εἶποις, ἅτε εἰδῶς ὅτι ἀληθῆ λέγω»: Να μεταφέρετε όλους τους κλιτούς τύπους - όπου βρίσκονται - στον άλλο αριθμό (μονάδες 4) και στη συνέχεια να γράψετε τον συγκριτικό βαθμό του επιρρήματος που προέρχεται από το επίθετο που βρίσκεται στο παραπάνω χωρίο (μονάδα 1).

Γ3β. Να γράψετε τους παρακάτω ζητούμενους τύπους (μονάδες 5):

-**ζῆν**: το γ' ενικό πρόσωπο της ευκτικής στον ίδιο χρόνο

-**ἐλέσθαι**: το β' πληθυντικό πρόσωπο της προστακτικής του ενεστώτα στην ίδια φωνή

-**παρελθών**: το β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής στον ίδιο χρόνο

-**ἐνδείξασθαι**: το γ' πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής του ενεστώτα στην ενεργητική φωνή

-**οἶδα**: το α' πληθυντικό πρόσωπο της υποτακτικής στον ίδιο χρόνο.

Μονάδες 10

Γ4α. «ἐνδειξάμενος, ἡμῖν, αὐτὸς, ἐπιθέσθαι, ἅτε εἰδῶς»: Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τους παραπάνω όρους του κειμένου (μονάδες 5).

Γ4β. «Ἴν' Αλκιβιάδη, πότερον βούλει ζῆν ἔχων ἢ νῦν ἔχεις, ἢ αὐτίκα τεθνάναι;»: Να μεταφέρετε την ευθεία ερώτηση στον πλάγιο λόγο με εξάρτηση από τη φράση: Ὁ Σωκράτης ἤρετο (μονάδες 5).

Μονάδες 10

ՀԻՅՆԱԿ